

Een ander veiligheidsconcept op de rails gezet

Op vrijdagmiddag 18 september 2020 vond in de Johanneskerk in Amersfoort de startbijeenkomst plaats van het project rond het boekje “Veiligheid, hoe dan?”, georganiseerd door de werkgroep Inclusieve Veiligheid.

Het gaat om veiligheid. Dat krijg je ook altijd te horen in een gesprek of discussie over kernwapens, Nederlandse wapenexporten of onze deelname aan oorlogen elders: ‘Ja het is verschrikkelijk al die wapens en al dat geweld, maar het gaat om onze veiligheid.’

Maar als dat idee van veiligheid zoveel dood en verderf moet zaaien en niet in staat is ons te beschermen tegen een pandemie: klopt dat veiligheidsbegrip dan wel? Of moeten we naar een ander denken over veiligheid? Civiel, duurzaam, inclusief.

De werkgroep Inclusieve Veiligheid is in 2016 begonnen om die vraag verder uit te werken en stelde het in de daarop volgende jaren aan de orde tijdens een drietal bijeenkomsten met vertegenwoordigers van de vredesbeweging, de multiculturele samenleving en de duurzaamheidsbeweging. Het leidde tot een veelheid van ideeën en initiatieven en het inzicht dat een alternatief veiligheidsbeleid mogelijk is.

Duitsland

Tot die conclusie was de Evangelische Landeskirche Baden (in het zuidwesten van Duitsland) ook gekomen in het project ‘Sicherheit neu denken’ (nieuw denken over veiligheid). Na vijf jaar voorbereidingstijd publiceerde ze in 2018 een boekwerkje van 164 pagina’s waarin een scenario wordt geschetst hoe Duitsland in 2040 geheel overgegaan kan zijn van een militair naar een civiel veiligheidsbeleid. Een beleid waarin bijvoorbeeld de talloze miljarden die thans aan wapensystemen worden uitgegeven worden besteed aan het voorkomen en gewelddoos hanteren van conflicten elders in de wereld.

Ralf Becker, de coördinator van het project Sicherheit neu denken, schetste in Amersfoort een vergelijking met de duurzaamheidsbeweging. Net als bij vrede en veiligheid kwam bij discussies over de uitstoot van CO₂ en de gevaren van kernenergie altijd de reactie: ‘ja, maar anders gaat het licht uit’. De milieubeweging zocht daarop alternatieve energiebronnen om het licht toch te laten branden en begon zelf maar windmolens en zonnepanelen te bouwen. Daar werd eerst smalend op gereageerd, maar door gewoon door te blijven bouwen werd het geboden alternatief steeds serieuzer genomen. Het alternatief was in 2011 zelfs zo volwassen geworden dat een CDU-regering na de kernramp van Fukushima het besluit nam alle Duitse kerncentrales te sluiten en op het alternatief over te gaan.

Zo’n omslag moet, volgens Ralf Becker, ook mogelijk zijn op het gebied van veiligheid. Alternatieven voor militair ingrijpen zijn er al. Alleen moeten we die als vredesbeweging veel meer voor het voetlicht brengen en als volwaardig alternatief presenteren. Er zijn boekenkasten vol geschreven over het militaire falen en de successen van de geweldloze aanpak, zoals het uitgebreide overzicht “Why civil resistance works” van de Amerikaanse onderzoeksters Erica Chenoweth en Maria J. Stephan waaruit blijkt dat ruim 50% van de geweldloze interventies slaagt en ruim 60% van de militaire interventies mislukt; dat in 43% van de gevallen van militaire interventie binnen 10 jaar een burgeroorlog uitbreekt en dat slechts in 4% van die gevallen een stabiele democratie wordt gevestigd tegenover 41% na een geweldloze aanpak. Breng die onderzoeken voor het voetlicht, zoals ook de klimaatbeweging zich van wetenschappelijke onderzoeksresultaten bedient!

In Duitsland is het initiatief van de Evangelische Landeskirche Baden inmiddels omarmd door dertig andere kerkelijke en vredesorganisaties, waaronder de twee grootste vredesbewegingen in Duitsland Pax Christi en DFG-VK, en in het hele land worden studiedagen belegd en lezingen gegeven bij lokale vredesgroepen en kerken. In de eerste twee jaar (tot de corona-uitbraak) zijn 180 bijeenkomsten in Duitsland gehouden met in totaal 6.300 deelnemers. Ook de jongere generatie raakt geïnteresseerd in het geschetste scenario. Maar er wordt eveneens met (hoge) militairen gesproken en met de leiding van de Duitse politieacademie die de feiten niet kunnen loochenen: “U heeft gelijk, maar toch ben ik het niet met u eens.”

Nederland

De bijeenkomst in Amersfoort was belegd om ook als kerken en vredesbeweging in Nederland met Sicherheit neu denken (hier vertaald als “Veiligheid, hoe dan?”) aan de slag te gaan. Er waren 20 vertegenwoordigers aanwezig van verschillende kerkelijke en vredesorganisaties in de volgens de coronavoorschriften ingerichte kerkzaal terwijl een even groot aantal de bijeenkomst via de livestream volgde. De werkgroep Inclusieve Veiligheid had al enig voorwerk gedaan door de kortere versie (nog altijd 40 bladzijden) van het Duitse scenario in het Nederlands te vertalen zodat na deze bijeenkomst ook direct met de campagne gestart kan worden. Tijdens de bijeenkomst werden de zogenaamde eerste exemplaren overhandigd aan de aanwezige vertegenwoordigers van de organisaties die deze vertaling en uitgave alvast mogelijk hadden gemaakt, namelijk die van Pais, Eirene en Kerk en Vrede.

Interactie

Na deze overhandiging begon het interactieve deel van de bijeenkomst met workshoprondes over de verspreiding van het concept (in aansluiting bij reeds bestaande vragen en initiatieven), de verdere “vertaling” (waarbij ook de toespitsing op de Nederlandse situatie), politieke lobby (hoe zorgen we dat het gedachtegoed ook daar landt) en internationale afstemming (met de Duitse initiatiefnemers, maar ook in oecumenische verbanden zoals de (Wereld)raad van Kerken). Tijdens deze workshoprondes werd een groot aantal heel bruikbare ideeën geuit en bleek vooral de betrokkenheid van alle deelnemers en het enthousiasme dat de inleiding van Ralf Becker bij hen had wakker gemaakt en waarvan ook de inmiddels 96-jarige vredesveteraan Edy Korthals Altes getuigde, die weliswaar de reis naar Amersfoort niet aandurfde, maar wel een verklaring liet voorlezen waarin hij onder andere zei: “De trein naar het nieuwe denken over vrede en veiligheid is vertrokken. Daarbij zullen wij ongetwijfeld te maken krijgen met veel hindernissen en teleurstellingen. Deze kunnen wij echter overwinnen met visie en hoop.”

Jan Schaake

De livestream-opname van de dag is nog terug te bekijken via de website samenveilig.earth. Daar is ook het boekje “Veiligheid, hoe dan?” te downloaden. Daar zal begin oktober ook een uitgebreider verslag van deze bijeenkomst verschijnen. Bent u geïnteresseerd in het vervolg of heeft u voorstellen en suggesties? Daarvoor is ons e-mailadres info@samenveilig.earth dag en nacht bereikbaar. Duitstalige informatie staat op www.sicherheitneudenken.de.

aanbieding boekje met rechts op de voorgrond op de rug gezien Ralf Becker – foto: Jan Schaake